

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Clavdii Espencei Theologi Parisiensis De Evcharistia, Eivsque Adoratione, Libri Qvinque

Esponce, Claude d'

Parisiis, 1573

Cap. V. Oecolampadiana & Althamerica.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30397

*Serm. de
cæna.*

Vsus.

Ezech. 9.

1. Petr. 4.

Rom. 14.

Rom. 10.

eratione, non comestione: & diuino verbo, non humano vel usu, vel esu Quo fortè pertinet illud Christi apud B. Bernardum sic loquentis, Hostia quam vides, iam non est panis, sed caro mea: mutatio sanè ista benedictionis est, non originis: virtus hoc facit, non vsus: effectus est potentia, non vsus naturæ: Diuinum est, non humanum. Similiter liquor iste quem vides iam vinum non est, sed sanguis meus, quem pro te fudi in precium, tibi referuans in altari poculum, & cætera. Fortè dixi, nam vsus hoc fortè loco vsitatum naturæ cursum, non sacramenti vsum esunde significat. Sed indubitatum est verbo, non usu, licet ad vsum, hoc sacramentum confici, interim donec sumatur, confectum nihilo reuerenter minus habendum. Et huic quoque opponantur tam antè multa de multiplici Eucharistiæ extra vsum, vt sic loquar, vsu, Tertio cauillatur nos de cultu externo quàm interno magis esse sollicitos. Siquidem vel omnes hic tales sumus, vel nullos Dei sacrorumque eius cultores habet præ posteros, aut Kemnitiana Brunsvica, aut reliqua E-uangelica Germania, rectè: Sin vtroque nimio plures sunt huiusmodi, & sui non illis desunt hypocritæ, percutiat sanctuarium suum Martinus, & ab ea quam domum Dei putat, iudicium incipiat. Alienos seruos ne iudicet, eos præsertim quibuscum illi conuenit externum cultum spiritualis & interni signum esse & professionem, vt corde quidem credatur ad iustitiam, ore autem, adeoque & toto corpore confessio fiat ad salutem.

Oecolampadiana, & Althamerica.

C. A. P. V.

ENIO tandem ad Dominicæ in hoc sacramento tum præsentia, tum præsertim adorationis oppugnatores primarios. In quorum scriptis non admodum versato, alibi quodcunque repertum est rimantur

ti telum ira facit. Ut inchoem unde nunc desij, vtrius- *In calum-*
 que propugnator, vbi nullo antè medio, Vvestphalus, *nium, cap.*
 Cùm cultus, ait, ille (externus nimirum interno con- *34.*
 iunctus in Eucharistiæ sacro de hoc enim loquitur) Chri- *Deut. 6.*
 sto præstatur, tum non violatur, sed impletur præceptum *Ioan. 4.*
 illud Dominum Deum tuum adoratio. Nam Christus
 Dominus & Deus noster iuxta verbi sui præscriptum
 colitur. Nec magis soluitur lex de adorando Patre in
 spiritu & veritate, vt impiè Oecolampadius obiecit, si
 Christi corpus sit (hïc) adorandum: tum nos credere Chri-
 stum soluisse legem de adoratione Patris in spiritu, & a-
 doratores ad carnem suam transmisisse, à qua semper
 reuocauerit, cùm tamen fateatur carnem Christi nun-
 quam separatam fuisse, aut separandam fore à diuinita-
 te, & vbiq; adorabilem esse. Si à deitate non separatur,
 & vbiq; adorabilis est, cur pro idololatria habetur, *Caro D. à*
 Christum in medio suorum præsentem, cùm cœna san- *diuinitate*
 cta administratur adorare? Vbi Christus abhorruit ab *non separa-*
 adoranda carne sua, qua in terra à tam multis adora- *ta, vbiq;*
 tus est? At in Eucharistia cogitur corpus seorsum, Nec *adorabilis.*
 impletur superius illud quod Deus præcepit, D. D. tu- *Concomi-*
 um adorabis, & cætera. Quis verò cogitat corpus se- *tantia.*
 paratum, qui piè institutus nihil ambigit sanctum il-
 lud diuinitati vnitum esse, & credit Christum totum ad-
 esse? Si separent homines ignari doctrinæ Christianæ,
 nunquid istorum ignorantia præiudicabit veritati, & il-
 los qui rectè sentiunt prægrauabit? Et subiicit sacramen-
 tarios nihil mirum si quæ hic adesse non credunt, nul-
 lo etiam modo adorent. Sed hic quoque meminimus
 Vvestphalum Vbiquistam esse ac proinde Christum vbi- *Vbiquitas.*
 uis potius quàm non in hoc adoraturum sacramento.
 Alioqui nondū recepto vbiquitatis mōstio potius quàm *Dialectica*
 dogmate, non decrant in Protestantibus, qui simul vr- *Negatiua.*
 gere in Eucharistia præsentiam, & solita tamen
 sua dialectica negatiua earūdem inficiarentur adoratio-
 ne, De pane, aiebat Altamer, & poculo Domini nihil ta- *Conclia-*
 le dicimus, quod diuina maiestas & omnipotentia iis in- *tionum lo-*
 clusa sit, in eis diuturnum habeat habitaculum, & velit *co. 196.*

coli & adorari, sicut in templo Hierosolymitano voluit. Non enim in hoc consecrantur & sanctificantur Christi institutione ac ordinatione, vt sint templum & habitaculum diuinæ maiestatis, aut corporis & sanguinis Christi, sed vt per illa Christus exhibeat corpus & sanguinẽ suum ad manducandum & bibendum: imò vt hic panis sit corpus suum, & poculum sanguis eius, iuxta verbum & institutionem suam, hoc est corpus meum, Hic calix no. test. &c. Nemo igitur nostrum dicit, Panis est templum Dei, vel domus corporis Christi: & Calix est templum Dei, & templum sanguinis Christi. Etsi permittimus contentiosis ibi in pane habitare Christi corpus, & sanguinem in poculo, sicut qui propterea includunt ac referuant. Hunc tamen locum & habitationem, ipsi non effinximus, ac Dominico corpori sanguinique parauimus, sed suum verbum, sic elegit ipse, voluit, & instituit. Et concludit, Aliud est in loco præsentem esse, aliud in eo habitare. Nos aliquando in templo aut aquis sumus, non etiam in iis habitamus: Sic Christi corpus in pane Synaxeos præsens est, non habitat, nec habet in eo fixam mansionem: pane iuxta Christi institutionem exhibetur corpus ad edendum, calice sanguis ministratur bibendus. Et nulla est hinc habitatio aut templum corporis & sanguinis. Ideoque locus Stephani, Pauli, de Deo in templis manufactis non habitante, non tollit præsentiam corporis & sanguinis à pane & vino Eucharistiæ. Hæc ille, Multò vero minus, Altamere, quicquid ibi ratiocinatis, tollit eiusdem Eucharistiæ cultum, quam quidui appellemus Christi habitaculũ, vt optatus in altaribus per certa momenta Christi corpus & sanguinem habitare scripsit: vtrum autem minus aut sanctius sacramentum altari. Christum præsentem adesse nobis & offerri exhiberique, quàm in vlla vnquam Arca testimonii seu fœderis, aut vllò vel Mosis tabernaculo, vel Salomonis templo fuerit, vel ipse nobiscum fateberis, qui nobiscum cõtra tuos illos Suermeros toties eo tibi opere decantatos, non a- quas testamenta, ac proinde neque sacramenta, non umbras corpori, non signum rei, non promissiones exhibitioni, nõ imaginem veritatis. Vt merito de Eucharistia sic excla-

Impanatio.

Templum.

Habitare

Et adesse

differant.

Act. 7. 17.

Lib. 6.

Altare ca.

& s. D. ha

bitaculum.

Eucharis-

tia plus-

quã Arca.

In Eucha-

ristia ergo.

Tabernacu-

lum.

Templum.

Suermeri.

Sacramen-

ta non se-

quenda, vt

no testa-

menta.

exclamare possimus, Ecce plusquam arca, tabernaculum, templum hîc. Vt mediæ quidem ætatis pij patres sic nobis præ Iudæis gratulabantur, si Dei filius in secundo templo, in quo caro & brutorum sanguis offerebatur, ambulare voluit, multò magis nostram orationis domum, in qua caro & sanguis eius consecrantur, & vbi carnis ipsius & sanguinis sacramenta celebrantur, visitare gaudebit. Quodque præ gentibus gloriabatur olim Israël, nos præ Israël gloriemur, non vllam fuisse, esse aut fore nationem, quæ Deum habeat tam sibi propinquum, tam appropinquantem, tam familiorem, quàm & adest & præsens est nobis in his mysteriis Christus Deus noster. Proinde toties vrgeri Christi corpus in pane adesse, præsens esse, ac comedi, neque tamen adorari, est non magis sibi constare, quàm toti retro Ecclesiæ, res adeo diuinas quas hîc participabat, semper & vbique veneratæ. Ceterum calumnia est nos res eas signis includere: Adesse dicimus, quia sic loquitur Orthodoxa antiquitas, includi non dicimus, quia nec sic eadem loquitur. Et res in iis sacris signis non diutius manera insania est, nedum hæresis à patribus, vt antè indicauimus, improbata. Neque verò consequens esse ibi ea localiter esse, vbi adorentur: Vt malè Oecolampadius. Si corpus (inquiens) hîc loqualiter contineri inficias itis, quid volunt contentiones vestræ, quibus adorationem reuerentiam? Localem enim præsentiam hîc non requirimus, verissimam licet, & huic sacramento peculiarem. Reliqua autem contra cultum hunc Oecolampadiana, quoniam Vvaldensia sunt, ad roffenses antea solutiones remittimus.

Albin. Et Thom. in catena. Ioan. 10.

Deut. 4.

Inclusio localis hîc negatur.

Tho. part.

3. Quest. 76

Art. c. 5.

Lib. 3.

Epistola

ad Melan-

chthon.

Zuingliana, sive Cingliana.

C A P. V I.

T Zuinglius sacramentariorū Coryphæus, magis, Primùm quidem ingenuè, sic germanam, inquit, sententiam citra offensionem docebitis, Deum nemo vidit vquam. Patet ergo in Eucharistia nõ debe-

Ioan. 1.